

Wolynskyj Zloczyn

<https://wolynskyjzloczyn.eu/zw3/ctatti/232,file.html>
2021-09-25, 18:13

Духовенство – волинські мученики

Під час Другої світової війни Волинська земля стала місцем мучеництва для багатьох християн. Разом із десятками тисяч віруючих націоналістами з ОУН-УПА було вбито 19 римо-католицьких і шість уніатських духовних осіб, в тому числі - три сестри-черниці. Переважна більшість з них були відомими особами у своїх місцевих громадах. Їхнє жертвне життя сьогодні стало добрим початком при відродженні католицької Церкви в Луцькій дієцезії.

Першою такою жертвою на Волині став отець **Вацлав Маєвський**. Починаючи з травня 1939 року він був настоятелем парафії у Мельниці. 18 березня 1943 року, разом з кількома десятками інших осіб, у тому числі господинею, сім'єю місцевого аптекаря та начальником пошти його було розстріляно в лісі українською поліцією. Жертв вбивства було поховано у спільній могилі на місці злочину.

Менше, ніж за місяць після того було вбито двох духовних осіб – **отця Юзефа Шостака** та **брата Пьотра Мойсійонка**. Перший з них був розпорядником парафії в Малих Голобах, другий – ченцем ордену піарів в Любешеві. В 1943 році настоятель місцевого монастиря попросив отця Шостака допомогти в організації реколекцій та передвеликодньої сповіді. Після чого Пьотр Мойсійонек повинен був відвезти отця до його парафії. У лісі між Пневом і Скоморохами обидва були вбиті. Після віднайдення тіл їх було поховано у спільній могилі біля костелу в Малих Голобах, якого уже немає.

Цього ж місяця було вбиті ще дві духовні особи, парох отець **Ієронім Щербінський** з парафії Теслуків та отець **Єжи Цімінський** з Лисина. Отець Щербінський після вбивства частини парафіян боївкою УПА переїхав до Вовковиїв у парафії Лисин. У травні 1943 року до нього приїхав отець Єжи Цімінський. Боячись за своє життя обоє мали намір вночі покинути село. Проте, були схоплені українськими націоналістами по дорозі з Вовковиїв до Демидівки. Їх обох, можливо ще живих, кати вкинули у криницю.

Рік по тому разом з парафіянами до Вовковиїв приїхав отець Станіслав Мазак, парох львівської парафії Щуровичі. Знаючи про трагічну долю обох своїх попередників він здійснив спробу підняти їх тіла з криниці. На жаль, криниця виявилася глибокою (близько 19 м) та повною глини, через що роботи просувалися повільно. Відносно безпеку забезпечували частини Червоної Армії, які дислокувалися неподалік. Після того, як Червона Армія покинула село, а українці знову почали нести загрозу, спроби підняти останки були припинені.

У червні або липні 1943 року українськими націоналістами було вбито також отця **Пьотра Вальчака**. Цей отець емерит мешкав в парафії Несвіч. Проте, боячись за своє життя, він частіше перебував у Луцьку. Його було по-звірячому замордовано по дорозі з Луцька до Лаврова, в поселенні Полонка.

У криваву неділю 11 липня 1943 року, коли УПА напала на майже 100 сіл і поселень, під час відправи святої меси загинуло двоє священників – **отець Юзеф Александрович**, парох із Заболотців і **отець Ян Котвіцький**, парох з Хринова.. Першому кати скрутили шию і залишили на сходах вітваря. Отець Котвіцький був убитий під час спроби втечі з костелу, його тіло перевезла у Володимир-Волинський вціліла в різанині разом з двома іншими жінками сестра, після чого воно було поховане на місцевому парафіяльному цвинтарі.

Того ж дня, під час нападів на костели було важко поранено двох інших духовних осіб – в Порицьку отця **Болеслава Шавловського**, а в Кисилині – **отця Вітольда Ковальського**. Перший з них, після попередження українця з сусіднього села Павлівки, що об 11.00 буде здійснено напад націоналістів, повідомив про це парафіян через церковних прислужників. Люди поставилися до цієї новини з недовірою і заповнили костел. Коли вояки УПА оточили святиню і почали стріляти, отець намагався заспокоїти людей і молився за них. Даючи їм розгрішення, сам був двічі поранений, упав з амвону і прикинувся мертвим. Увечері отець Болеслав доповз до помешкання місцевого православного священника, котрий опікувався ним та зберігав, принесені з костелу на прохання отця Болеслава літургійні шати. Націоналісти, дізнавшись, що священник вижив, через кілька днів убили його. Православний священник Шелест віддав померлому останню шану, після чого поховав тіло у невідомому до сьогодні місці. Отець Ковальський був поранений у скроню, проте вижив і після війни працював в Любартові та Торуні.

Того ж місяця націоналісти з особливою жорстокістю вбили ще двох духовних осіб – у Стенжаричах отця **Кароля Барана**, а у Вишгородку – отця **Константи Тужанського**. Отця Барана за деякими даними було вивезено в ліс та перерізано навпіл пилою. Отець Тужанський загинув разом з парафіянами у підпаленому парафіяльному костелі.

30 серпня 1943 року під час знищення українцями польських сіл Воля Островецька та Острівки загинув священник отець **Станіслав Добжанський**. Під час нападу він заховався у скирті соломи, проте українці знайшли його і, ймовірно, відрубали голову сокирою. Цього ж дня в Острівках загинув його помічник у душпастирській праці – чернець Товариства Христового брат **Юзеф Гармата**.

7 грудня 1943 року мученицькою смертю загинув облат отець **Людвік Вродарчик** - розпорядник парафії Окопи, священник і лікар. Добре знаючи лікарські властивості рослин він допомагав не лише своїм парафіянам, а й українцям із сусідніх сіл. Під час німецької окупації він здійснював священницьку турботу про католиків, що жили за колишнім «ризьким» кордоном. Також допомагав врятуватися євреям, за що отримав звання «Праведника народів світу».

Незважаючи на наближення зими, протягом останніх місяців 1943 року польське населення, перебуваючи під загрозою нападів, безпечніше почувалося у лісі, аніж у власних домівках. Саме тому українське угруповання, яке в ніч з 6 на 7 грудня увірвалося в село, знайшло там лише священника, який не хотів покидати костел. Злочинці привели його в українське село Карпилівку, де піддали тортурам. Існують різні версії щодо смерті отця Вродарчика, проте

кожна з них викликає жах. За однією з них, священника до половини розрізали пилою, а потім з умираючого зробили живу мішень для дівчат, які вчилися стріляти. За іншою, побитого і роздягненого священика кинули у сніг і вирвали йому серце з грудей.

Натомість, більшість уніяцьких мучеників – це походженці з Любешова. У червні 1943 року там було замордовано отця **Касіяна Чеховича**. Ймовірно, що він здійснив євангелізацію побратимів і подався до одного з таборів УПА. Бандерівці скинули його з мосту у річку Стир. Через місяць на цьому ж місці було вбито капуцина Католицької Церкви візантійсько-слов'янського обряду **Сильвестра Гладзя**.

9 листопада 1943 року в Любешові були убиті дві Сестри Серцянки – сестра **Анджея (Марія Оссаковська)** та сестра **Алоїза (Ядвіга Гано)**. Вони були черницями східного обряду і працювали в місцевій лікарні. Бандерівці у складі групи, яка налічувала понад сто осіб, вдерлися до дерев'яного будинку і вимагали від присутніх зречення католицької віри. Більшість з них відмовилося, серед них були і сестри. Після підпалу будинку вони намагалися морально підтримувати людей, які гинули в ньому.

Також у 1943 році від рук УПА загинуло уніяцьке духовенство – парох парафії Жабче, отець **Серафим Ярошевич** і священник з Великих Куньковців – отець **Юзеф Гадуцевич**. Перший з них, ймовірно, засудив вбивства поляків і відмовився перейти у православ'я і разом з парафіянами був спалений живцем у місцевій церкві. Про трагічну смерть отця Гадуцевича майже нічого не відомо.

16 січня 1944 року в Порицьку мученицькою смертю загинув отець **Станіслав Гжесяк**. Під час війни він виконував обов'язки пароха в Скурче. Під час евакуації своїх парафіян у Володимир-Волинський перебував у Порицьку, де вирішив помолитися за душу убитого півроку перед тим отця Болєслава Шавловського. Був вистежений бандерівцями і розстріляний у місцевому костелі.

На Волині було також вбито ченців-кармелітів – **Каміля Глечмана**, настоятеля монастиря в Новому Вишнівці та **Ципріана Лясоня**, кухаря, садівника та розпорядника. У 1943 році, коли посилювалися напади УПА, місцевий монастир став притулком для парафіян. Отець Каміль отримав від провінціала дозвіл покинути монастир, але залишився в ньому задля підтримки місцевого населення. Він не приєднався до угорських військових, які евакуювалися з містечка 7 лютого 1944 року, хоча мав таку можливість. Обидва ченці загинули того ж дня під час нападу сил УПА на монастир.

Священником, який загинув на Волині під час винищення поляків також став римо-католицький парох парафії в Почаєві отець **Станіслав Фіялковський**. У липні він разом зі своїми парафіянами переїхав у домініканський монастир в Підкамені. Загинув від рук націоналістів 12 березня 1944 року разом з кількома сотнями інших осіб.

Націоналісти (українська поліція) у 1943 році також стали причиною смерті отця Яна Будкевича, священника з Микуличина, який був заарештований в Станіславові та через чотири тижні помер у місцевій в'язниці від тифу.

Місця поховань більшості із перелічених осіб залишаються невідомими. В окремих могилах поховані лише: на цвинтарі в Підкамені - отець Станіслав Фіялковський та у Володимирі-Волинському - отець Ян Котвіцький. В братській могилі в Малих Голобах поховані отець Юзеф Шостак та брат Пьотр Мойсійонек. У місцях масових поховань на місцевих кладовищах поховані: в Острівках - отець Станіслав Добжанський та брат Юзеф Гармата, в Любешові - сестри Алоїза-Ядвіга Гано та Анджея - Марія Оссаковська, а в Новому Вишнівці - отець Каміль Глечман та брат Ципріан Лясонь.

Луцька дієцезія була не єдиним місцем страждань, яких зазнали католики обох обрядів від рук бандерівців. Вони жорстоко переслідували також духовенство Львівської архідієцезії. Від рук бандерівців під час Другої світової війни на Південно-Східних Кресах загинуло 52 священики та ченці.

Др. Павел Налезняк

Фотогалерея

